ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید. (۰/۵)

۳ مسلمانان وظیفه دارند در زمان غیبت امامان یا عدم امکان دسترسی به ایشان، به فقیهان مراجعه کنند.
درست ☐ نادرست ☐

۴ از آنجا که ولی فقیه بیان‌کنندهٔ قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است، انتخاب وی مانند انتخاب مرجع تقلید است.
درست ☐ نادرست ☐

ج) جمله‌های زیر را با کلمه‌ها یا عبارت‌های مناسب کامل کنید. (۰/۵)

۵ ✪ تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص است. چنین فقیهی را ..... می‌نامند.
(رباط کریم ـ مدرسهٔ شهیدان تقی‌زاده ـ خرداد ۹۷)

۶ در عصر غیبت «ولایت ظاهری امامان در شکل ..... استمرار می‌یابد.» (نهایی ـ شهریور ۹۵)

د) گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. (۱)

۷ چرا پیامبر(ص) حال کسی را که از امام خود دور افتاده از حال یتیمی که پدر خود را از دست داده سخت‌تر می‌داند؟
الف) زیرا ادارهٔ جامعه مختل می‌شود و هرج و مرج پیش می‌آید.
ب) زیرا شخص مقبولیت و مشروعیت خویش را از دست می‌دهد.
ج) زیرا شخص موقعیت اجتماعی خویش را از دست می‌دهد.
د) زیرا چنین شخصی، در مسائل زندگی، حکم و نظر امام را نمی‌داند.

۸ کدام یک از گزینه‌های زیر شرایط مرجع تقلید نیست؟
الف) شجاع باشد. ب) باتقوا باشد. ج) عادل باشد. د) اعلم باشد.

هـ) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۹ چرا ضروری است که «مرجعیت دینی» و «ولایت ظاهری» در عصر غیبت ادامه یابد؟ (۲)

۱۰ شرایط ولی فقیه را نام ببرید. (چهار مورد) (۲) (چهارمحال و بختیاری ـ مدرسهٔ شاهد لردگان ـ خرداد ۹۸)

۱۱ ✪ چرا ادارهٔ جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبر امکان‌پذیر است؟ (۱)

۱ گروهی از مردم وظیفه دارند تا در دین تفقّه کنند و نتیجهٔ آن را به گوش همهٔ مردم برسانند تا سایرین هدایت شوند و گمراه نشوند. (۰/۵) ۲ مسلمانان در غیبت امام، نه تنها در احکام و مسائل فردی، بلکه در مسائل اجتماعی و به خصوص رویدادهای جدید، باید به «فقیه» مراجعه کنند. (۰/۵) ۳ درست (۰/۲۵) ۴ نادرست (۰/۲۵) ۵ مرجع تقلید (۰/۲۵) ۶ ولایت فقیه (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «د» (۰/۵) ۸ گزینهٔ «الف» (۰/۵) ۹ ۱- اگر «مرجعیت دینی» ادامه نیابد، یعنی متخصصی نباشد که احکام دین را بداند و برای مردم بیان کند و پاسخگوی مسائل جدید مطابق با احکام دین نباشد، مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند. (۱) ۲- اگر «ولایت ظاهری» ادامه نیابد و حکومت اسلامی تشکیل نشود، نمی‌توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند مدیریت و پشتوانهٔ حکومتی است، در جامعه به اجرا درآورد. (۱) ۱۰ ۱- باتقوا باشد (۰/۵)، ۲- عادل باشد (۰/۵)، ۳- زمان‌شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به‌دست آورد. (۰/۵) ۴- مدیر و مدبّر باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیدهٔ جهانی رهبری کند. (۰/۵) ۱۱ زیرا در غیر این‌صورت هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می‌آید (۰/۵) و این، یک امر روشن و بدیهی در تمام نظام‌های سیاسی دنیاست. (۰/۵)

درس ۱۵: رهبری و مردم

مفاهیم آموزشی

هدف درس: تبیین رابطهٔ رهبری با مردم و مسئولیت‌ها و وظایف آنان نسبت به یکدیگر

مردم‌سالاری دینی

- اسلام حکومتی را پیشنهاد می‌کند که
  - قوانین آن حکومت، از جمله ویژگی‌های رهبر بر اساس احکام دین باشد. (اسلامی)
  - باحضور و دخالت مردم در آن، به وجود آمده باشد و با آرای مردم پیش برود. (جمهوری)
- در «حکومت جمهوری اسلامی» مردم همواره در تعیین سرنوشت خود دخالت دارند و از راه‌های تعیین شده در قانون، آن را دنبال می‌کنند.

✪ تفاوت حکومت مردم‌سالار دینی با حکومت‌های غربی	جمهوری اسلامی براساس قوانین اسلام تشکیل می‌شود و قانونگذاران وظیفه دارند بر محور دستورات الهی قانون تنظیم کنند و مسئولان باید در این چارچوب، جامعه را اداره نمایند. امّا جمهوری‌ها و دمکراسی‌های رایج در جهان، به خصوص در کشورهای غربی، که مبتکر این قبیل دمکراسی‌ها هستند، هدف خود را بیشتر برآوردن تمایلات و خواسته‌های دنیوی مردم قرار داده‌اند و نسبت به ارزش‌های الهی کم‌توجه یا بی‌توجه‌اند.
	از وظایف حکومت اسلامی برقراری عدالت اجتماعی و تلاش برای آسایش و رفاه مردم است تا فاصلهٔ طبقاتی کمتری پدید آید. امّا دمکراسی‌هایی که بر پایهٔ نظام سرمایه‌داری شکل گرفته‌اند، به این اصل (عدالت اجتماعی) توجه ندارند و همین امر سبب شده است که نیمی از ثروت دنیا در دست گروه محدودی از ثروتمندان باشد.

- اصولاً هر حکومتی در هر جامعه‌ای بر پایهٔ یک بینش خاص که توسط رهبران فکری آن جامعه تبلیغ می‌شود، به وجود می‌آید.
- از آنجا که بینش و تفکر عموم مردم کشور ما، اسلامی است، به‌طور طبیعی جمهوری کشور ما «اسلامی» شده است.

وظایف رهبر

- ولیّ فقیه به عنوان نایب و جانشین رسول خدا (ص) و امامان (ع)، وظیفهٔ رهبری جامعه را برعهده می‌گیرد.
- در اسلام رهبری و حکومت، یک مسئولیت سنگین است، نه یک ابزار برای رسیدن به امکانات و امیال و لذّت‌های دنیوی.
- ولیّ فقیه می‌کوشد رسول خدا (ص) و امامان معصوم (ع) را سرمشق قرار داده و با داشتن یک زندگی ساده و معمولی، پیوندی قلبی و عاطفی با مردم برقرار کند.

✪ برخی از وظایف رهبر با توجه به قرآن کریم، روایات و سیرهٔ معصومین (ع)

۱- **تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه:** رهبر می‌کوشد جامعه مطابق با دستورات دین اداره شود.

۲- **حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان:** رهبر با دعوت مردم به استقامت و پایداری و بستن راه‌های سلطه، تلاش می‌کند عزت و استقلال کشور از دست نرود.

۳- **تصمیم‌گیری بر اساس مشورت:** رهبر باید با مشورت با نخبگان تصمیم‌های لازم را بگیرد. برخی از نهادهایی که به رهبری مشورت می‌دهند: مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مجلس شورای اسلامی و ...

۴- **ساده‌زیستی:** رهبر به دنبال توسعهٔ مال و ثروت و تشکیل یک زندگی اشرافی حتی از طریق مشروع نیست. او با الگو قرار دادن اولیای دین، یک زندگی ساده را دنبال می‌کند.

مردم و رهبری

رهبر برای مردم پیشوایی است که با قدم‌گذاشتن در مسیر کمال و عدالت، مردم را به پیمودن این راه دعوت می‌کند. مردم هم با همّت خود وی را همراهی می‌کنند.

در حکومت اسلامی، مشارکت و همراهی مردم پایه و اساس پیشرفت است.

✪ **مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبر**

۱- **وحدت و همبستگی اجتماعی**
- کشور را قوی می‌کند.
- به رهبری امکان می‌دهد که برنامه‌های اسلامی را به اجرا درآورد.

۲- **استقامت و پایداری در برابر مشکلات:** مردم باید با استقامت خود، فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند.

۳- **افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی**
- اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان، برای تصمیم‌گیری صحیح در برابر قدرت‌های ستمگر دنیا ضروری است.
- ناراحتی دشمنان از عمل ما یا خوشحالی آنان از رفتار ما می‌تواند معیار درستی و نادرستی عملکرد ما باشد.

۴- **مشارکت در نظارت همگانی**
- همهٔ ما باید ناظر بر فعالیت‌های اجتماعی باشیم و در صورت مشاهدهٔ گناه توسط هرکس، وظیفهٔ امر به معروف و نهی از منکر را با روش درست انجام دهیم.
- این مشارکت: سبب می‌شود رهبر، همهٔ افراد جامعه را پشتیبان خود بیابد و هدایت جامعه به سمت انجام وظایف اسلامی برای رهبر آسان‌تر شود.

۵- **اولویت دادن به اهداف اجتماعی:** در مواردی که آرمان‌های اجتماعی در برابر منافع فردی قرار می‌گیرند، از منافع فردی بگذریم و برای اهداف اجتماعی تلاش کنیم.

@KonkurVIPBook

وظیفهٔ کارگزاران

تعریف کارگزاران: همان مدیران و مسئولان جامعه که امروزه عهده‌دار امور سه قوه هستند
- قوهٔ مقنّنه
- قوهٔ مجریه
- قوهٔ قضائیه

✪ شناخت و اجرای درست وظایف کارگزاران: افزایش اعتماد مردم به حکومت

✪ عملکرد غلط کارگزاران: افزایش مشکلات و ناکارآمدی حکومت

آمادگی برای حکومت جهانی امام عصر (ع)

برقراری حکومت اسلامی
- یک ضرورت اساسی در اجرای احکام اسلامی است.
- به مؤمنان و منتظران امام مهدی (ع) فرصت می‌دهد که در حدّ توان، آنچه را برای ظهور لازم است فراهم سازند.

روش مقابله مستکبران
- به دنبال سرکوب اندیشهٔ مهدویت و اصل و اساس دینداری هستند.
- عدالت‌خواهان را سرکوب می‌کنند.
- با تبلیغات فراوان و فرهنگ‌سازی، اصل امامت و عقیده به ظهور امام عصر (ع) را زیر سؤال می‌برند.

پیام آیات قرآنی

﴿فَبِما رَحمةٍ مِنَ اللهِ لِنتَ لَهُم وَ لَو كُنتَ فَظًّا غَليظَ القَلبِ لَانفَضّوا مِن حَولِكَ فَاعفُ عَنهُم وَ استَغفِر لَهُم وَ شاوِرهُم فِي الأَمرِ فَإِذا عَزَمتَ فَتَوَكَّل عَلَى اللهِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ المُتَوَكِّلينَ﴾ (آل عمران، ۱۵۹)

ترجمه: به مهر الهی با آنان نرم شدی؛ اگر تندخو و سخت‌دل بودی، از گرد تو پراکنده می‌شدند، پس از آنان درگذر، و برای آنان، آمرزش طلب کن، و در این کار با آنان مشورت کن، و چون تصمیم گرفتی بر خدا توکّل نما که خدا توکل‌کنندگان را دوست دارد.

پیام آیه: پیامبر اکرم (ص) به عنوان رهبر مسئولیت‌هایی دارد، از جمله گذشت کردن، طلب آمرزش برای مردم، مشورت با آنان و توکل کردن بر خدا.

﴿يا أَيُّها النَّبِيُّ اتَّقِ اللهَ وَ لا تُطِعِ الكافِرينَ وَ المُنافِقينَ إِنَّ اللهَ كانَ عَليمًا حَكيمًا﴾ (احزاب، ۱)

ترجمه: ای پیامبر، از خدا پروا کن و از کافران و منافقان اطاعت مکن که خداوند، دانای حکیم است.

پیام آیه: پرهیزکاری و عدم اطاعت از کافران و منافقان از مسئولیت‌های پیامبر به‌شمار می‌رود.

@KonkurVIPBook

تدبّر در قرآن

یکی از آیاتی ... :

در آیات بالا تأمل کنید و ببینید چه مسئولیت‌هایی برای پیامبر اکرم ﷺ تعیین کرده است:

۱- گذشت از مردم (فَاعفُ عَنهُم)

۲- طلب آمرزش برای مردم (و استَغفِر لَهُم)

۳- مشورت با مردم (وَ شاوِرهُم فی الأَمرِ)

۴- توکّل بر خداوند (فَإِذا عَزَمتَ فَتَوَكَّل عَلَى اللهِ)

۵- پروای الهی (اِتَّقِ اللهَ)

۶- عدم اطاعت از کافران و منافقان (لا تُطِعِ الكافِرينَ و المُنافِقينَ)

تفکیک

۱۸۹

بخش‌هایی از عهدنامهٔ ... .

شماره	وظیفهٔ کارگزار	علت پیشنهاد آن وظیفه
۱	مهربان و دوست بودن با مردم	زیرا مردم دو دسته‌اند: دسته‌ای از مردم برادر دینی او و دسته‌ای دیگر در آفرینش همانند او هستند.
۲	تلاش برای به دست آوردن رضایت عمومی	با وجود رضایت عمومی، خشم خواص به او آسیبی نمی‌رساند.
۳	دورکردن عیب‌جویان از خود	در نهایت مردم عیب‌هایی دارند که مدیر جامعه باید در پنهان کردن آنها بکوشد.
۴	شتاب نکردن در قبول و تصدیق سخن‌چین	سخن‌چین در لباس نصیحت ظاهر می‌شود، اما خیانتکار است.
۵	مشورت نکردن با ترسو	درانجام کارها روحیهٔ انسان را سست می‌کند.
۶	تفاوت گذاشتن میان نیکوکار و بدکار	اگر چنین نکند، نیکوکاران به کار خیر، بی‌رغبت و بدکاران به کار بد، تشویق می‌شوند.
۷	انتخاب گروه تحقیق برای تهیهٔ گزارش از وضع محرومان و اقدام برای رفع مشکلات آنان	افراد محروم بیش از دیگران به عدالت نیازمندند.
۸	غافل نبودن از پیمان‌شکنی دشمن	دشمن گاهی از این راه او را غافل‌گیر می‌کند.

اندیشه و تحقیق

۱۹۱

۱- تفاوت‌های اصلی جمهوری ... . جمهوری اسلامی بر اساس قوانین اسلام تشکیل می‌شود و قانونگذاران وظیفه دارند بر محور دستورات الهی قانون تنظیم کنند و مسئولان باید در این چارچوب، جامعه را اداره نمایند، اما جمهوری‌ها و دمکراسی‌های رایج در جهان، به‌خصوص در کشورهای غربی، که مبتکر این قبیل دمکراسی‌ها هستند، هدف خود را بیشتر برآوردن تمایلات و خواسته‌های دنیوی مردم قرار داده‌اند و نسبت به ارزش‌های الهی کم‌توجه یا بی‌توجه‌اند.

یکی دیگر از وظایف حکومت اسلامی برقراری عدالت اجتماعی و تلاش برای آسایش و رفاه مردم است تا فاصلهٔ طبقاتی کمتری پدید آید؛ اما دمکراسی‌هایی که بر پایه نظام سرمایه‌داری شکل گرفته‌اند، به این اصل توجه ندارند و همین امر سبب شده است که نیمی از ثروت دنیا در دست گروه محدودی از ثروتمندان باشد.

۲- هر کدام از ...؟

۱۸۹

«جمهوری»: از آن جهت که رأی و دخالت مردم ما در حکومت، نقش محوری دارد، کشور ما «جمهوری» است.

«اسلامی»: از آنجا که بینش و تفکر عموم مردم کشور ما، اسلام است و براساس قوانین اسلام عمل می‌شود، «اسلامی» است.

ارزشیابی مستمر

الف) آیه و حدیث: (۱ نمره)

۱ **براساس آیهٔ شریفهٔ ﴿یا اَیُّهَا النَّبیُّ اتَّقِ اللهَ و لا تُطِعِ الکافِرینَ وَ المُنافِقینَ اِنَّ اللهَ کانَ عَلیمًا حَکیمًا﴾ دو مسئولیت از مسئولیت‌های پیامبر را ذکر کنید.**

۲ **چرا امام علی (ع) در نامه به مالک اشتر می‌فرماید: «هرگز نیکوکار و بدکار در نظرت یکسان نباشند؛ ...»؟**

ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخّص کنید. (۰/۵)

۳ **تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه از وظایف مرجع تقلید است.** ☐ درست ☐ نادرست

۴ **رهبر با الگو قرار دادن اولیای دین، همواره یک زندگی ساده را دنبال می‌کند.** ☐ درست ☐ نادرست

ج) جمله‌های زیر را با کلمه‌ها یا عبارت‌های مناسب کامل کنید. (۰/۵)

۵ **رهبر با دعوت مردم به استقامت و پایداری و بستن راه‌های سلطه، تلاش می‌کند، عزت و ..... از دست نرود.**

۶ **مردم باید با استقامت خود، فرصت و توان مقابله با ..... و خارجی را برای رهبر فراهم کنند.**

@KonkurVIPbook

د) گزینهٔ مناسب را انتخاب کنید. (۱)

۷ ✪ **کدام عامل به سرعت یک حکومت را از پای در می‌آورد و سلطه‌گران را بر کشور مسلط می‌کند؟**

الف) عدم همراهی مردم با حکومت **ب) تفرقه و پراکندگی**

ج) اولویت ندادن به آرمان‌ها **د) تصمیم‌گیری‌های فردی**

۸ براساس فرمان خداوند، افراد ..... نسبت به یکدیگر ..... و مانند سوارشدگان در یک کشتی‌اند.

الف) جامعهٔ انسانی - برادرند **ب) جامعهٔ آرمانی - برابرند**

ج) جامعهٔ اسلامی - مسئول‌اند **د) جامعه - یکسانند**

هـ) به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۹ عملکرد درست و نادرست کارگزاران جامعه چه نتایجی در پی دارد؟ (۱) (چهارمحال و بختیاری ـ مدرسهٔ شاهد لردگان ـ خرداد ۹۸)

۱۰ ✪ **دو مورد از وظایف رهبر جامعهٔ اسلامی را نام ببرید. (۱)**

۱۱ دو مورد از وظایف مردم نسبت به رهبر را بنویسید. (۱)

۱۲ منظور از حکومت جمهوری اسلامی چیست؟ (۲) (رباط کریم ـ مدرسهٔ شهیدان تقی‌زاده ـ خرداد ۹۷)

۱ تقوای الهی (۰/۲۵)، عدم اطاعت از کافران و منافقان (۰/۲۵) ۲ زیرا در این صورت، نیکوکاران به کار خیر، بی‌رغبت و بدکاران به کار بد، تشویق می‌شوند. (۰/۵) ۳ نادرست (۰/۲۵) ۴ درست (۰/۲۵) ۵ استقلال کشور (۰/۲۵) ۶ مشکلات داخلی (۰/۲۵) ۷ گزینهٔ «ب» (۰/۵) ۸ گزینهٔ «ج» (۰/۵) ۹ اگر کارگزاران جامعه، وظیفهٔ خود را به درستی بشناسند و هم به درستی اجرا کنند، اعتماد مردم به حکومت، روز به روز افزایش می‌یابد. (۰/۵) همچنین عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد. (۰/۵) ۱۰ ۱- ساده‌زیستی (۰/۵)، ۲- تصمیم‌گیری بر اساس مشورت (۰/۵) ۱۱ ۱- استقامت و پایداری در برابر مشکلات (۰/۵)، ۲- افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی (۰/۵) ۱۲ اسلام، حکومتی را پیشنهاد می‌کند که قوانین آن حکومت، از جمله ویژگی‌های رهبر بر اساس احکام دین باشد و همچنین با حضور و دخالت مردم به وجود آمده باشد و با آرای مردم پیش برود. (۱) بنابراین از آن جهت که رأی و دخالت مردم در آن، نقش محوری دارد، «جمهوری» است و از آن جهت که بر اساس قوانین اسلام عمل می‌شود، «اسلامی» است. (۱)

@KonkurVIPProof

بخش ۲: در مسیر

درس ۱۶: عزّت نفس

مفاهیم آموزشی

هدف درس: تبیین عزّت نفس و تمایلات انسان

- یکی از مهم‌ترین قدم‌ها در مسیر کمال، تقویت عزّت نفس است.
- عزّت یک صفت خدایی است که بیش از ۹۵ بار خداوند در قرآن کریم بدان توصیف شده است.
- معصومین بزرگوار (ع) این صفت را یکی از ارکان فضایل اخلاقی دانسته‌اند. اگر عزّت نفس در وجود ما شکل بگیرد، مانع بسیاری از زشتی‌ها خواهد شد.

عزّت و ذلّت

معنای عزّت: «نفوذناپذیری» و «تسلیم نبودن»

معنای «عزیز» بودن خدا: کسی نمی‌تواند در اراده او نفوذ نماید و او را تسلیم خود کند.

معنای ذلّت: نفوذپذیری و مغلوب و تسلیم بودن

✪ ویژگی‌های انسان عزیز:
- در برابر مستکبران و ظالمان مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود.
- در مقابل هوی و هوس می‌ایستد و تسلیم نمی‌شود.
- زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را حقیر و کوچک سازد، نمی‌رود.